

Chambre des Représentants

SESSION ORDINAIRE 1988-1989

9 NOVEMBRE 1988

PROPOSITION DE RESOLUTION

**visant à interdire l'importation
de charbon sud-africain**

(Déposée par M. Van Dienderen)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Notre Parlement est saisi depuis longtemps de propositions de loi et de résolution visant à prendre des sanctions économiques à l'encontre de l'Afrique du Sud. Jusqu'à présent, ces propositions n'ont pu rallier aucune majorité parlementaire.

Etant donné que l'on a constaté récemment que nos importations de charbon sud-africain ont encore augmenté en 1987, situation qui suscite la réprobation de l'opinion publique belge, nous estimons qu'une nouvelle initiative parlementaire s'impose.

Les mesures qui ont été prises jusqu'à présent dans le cadre de la CEE sont trop limitées pour inciter le régime sud-africain à se départir de son intransigeance. Des pays tels que le Royaume-Uni, l'Allemagne de l'Ouest et le Portugal ayant rejeté le principe de sanctions effectives, il serait irréaliste d'espérer que le Conseil des ministres de la CEE parvienne en 1988 à un consensus qui n'a pu être réalisé en 1985, alors que les sanctions étaient à l'ordre du jour du même Conseil de ministres.

Attendre l'unanimité au sein de la Communauté européenne équivaut à laisser les choses en l'état. Aussi la présente résolution vise-t-elle à obtenir que, suivant l'exemple de la France et du Danemark, la

Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1988-1989

9 NOVEMBER 1988

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**betreffende een importverbod
van Zuidafrikaanse steenkool**

(Ingediend door de heer Van Dienderen)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Reeds geruime tijd zijn in het Belgische parlement wetsvoorstellen en voorstellen van resolutie ingediend, die ertoe strekken economische sancties tegen Zuid-Afrika uit te vaardigen. Tot nog toe werd voor de ondersteuning van deze voorstellen geen parlementaire meerderheid gevonden.

De recente vaststelling dat de Belgische import van Zuidafrikaanse steenkool in 1987 nog toegenomen is, maakt een nieuw parlementair initiatief noodzakelijk, aangezien de Belgische publieke opinie hierop afwijzend reageert.

De maatregelen die tot nog toe in EEG-verband werden genomen, zijn te beperkt om enige druk op de onverzettelijkheid van het Zuidafrikaanse regime te kunnen uitoefenen. Rekening houdend met de afwijzing van effectieve sancties door landen als het Verenigd Koninkrijk, West-Duitsland en Portugal, kan men realistisch gezien niet verwachten dat de EEG-Ministerraad in 1988 de consensus zou bereiken die in 1985, toen de sancties op de Europese Ministerraad ter discussie stonden, niet kon worden verwezenlijkt.

Wachten op een eensgezinde Europese Gemeenschap, betekent alleen dat alles bij het oude blijft. Daarom strekt deze resolutie ertoe dat België in het spoor van Frankrijk en Denemarken alvast eenzijdig

Belgique décrète unilatéralement l'embargo sur le charbon sud-africain. Elle pourrait ensuite prendre toutes les initiatives utiles dans le cadre du Benelux et de la CEE, afin d'étendre le mouvement tendant à imposer des sanctions effectives. Nombre d'arguments plaident en faveur d'un embargo sur l'importation de charbon sud-africain.

1. L'importance des exportations de charbon pour l'économie sud-africaine est indiscutable. Après l'or, le charbon constitue la principale source de devises pour l'Afrique de Sud, étant donné qu'une grande partie de la production est destinée à l'exportation ($\pm 14\%$ du produit global des exportations).

Le volume des exportations a diminué ces derniers mois, en raison de la saturation du marché international et des sanctions qu'ont déjà prises le Danemark, la France et les Etats-Unis. Ce mouvement de fermeture d'une série de marchés incite l'Afrique du Sud à vendre sous le prix du marché, ce qui explique sans doute aussi que les achats de charbon sud-africain augmentent dans certains pays, parmi lesquels la Belgique, et ce, pour des raisons strictement commerciales. Cette situation montre clairement que l'adoption de sanctions constitue un problème politique auquel le monde politique doit consacrer un débat en vue de prendre une décision en la matière.

2. On constate au sein de la société sud-africaine un courant de plus en plus affirmé en faveur de sanctions effectives et notamment d'un embargo sur le charbon. Outre les organisations anti-apartheid bien connues que sont l'ANC, l'UDF, le PAC, etc., le congrès des syndicats sud-africains (COSATU) et le syndicat national des mineurs (NUM) se sont prononcés en faveur de cette sanction.

Une délégation des chefs d'église, qui s'est rendue en Belgique en mai 1988, s'est prononcée pour un embargo sur le charbon. La délégation comprenait des représentants de la SACBC (Southern African Catholic Bishops' Conference), du South African Council of Churches (S.A.C.C.) et du Kagiso Trust.

Au nom de la Conférence des évêques catholiques des Pays-Bas, le cardinal Simonis a fait siennes les demandes de cette délégation des églises sud-africaines et les a transmises au Ministre van den Broek.

3. L'exemple de la France et du Danemark montre qu'il est possible à un pays de décréter seul une interdiction d'importation (c'est-à-dire hors du cadre de la CEE). Les statistiques de la CEE indiquent que le Danemark, qui avait importé 3,4 millions de tonnes de charbon sud-africain en 1985, n'en a plus importé du tout en 1987. En France, les importations de charbon ont été ramenées de 6,2 millions de tonnes en 1985 à 770 000 tonnes en 1987.

Des données récentes du Ministère des Affaires économiques indiquent toutefois que les exportations belges de charbon importé à destination de la France ont fait un bon spectaculaire, passant de 81 000 tonnes en 1985 à 337 000 tonnes en 1986 et à 540 000 tonnes en 1987.

steenkoolsancties treft. België kan daarnaast in Benelux-verband en in EEG-verband alle nuttige initiatieven ontwikkelen om de effectieve sanctiebeweging uit te breiden. Heel wat argumenten pleiten voor een importembargo op Zuidafrikaanse steenkool.

1. Het belang van de steenkoolexport voor de Zuidafrikaanse economie staat buiten kijf. Na goud is het de belangrijkste bron van deviezen voor Zuid-Afrika, aangezien de produktie grotendeels voor export bestemd is ($\pm 14\%$ van de totale exportopbrengsten).

Het volume van de export is de laatste maanden gedaald ten gevolge van de verzadigde internationale markt en de sancties die al getroffen zijn door Denemarken, Frankrijk en de Verenigde Staten. Deze beweging van sluiting van een aantal markten zet het land ertoe aan onder de marktprijs te verkopen. Dit verklaart wellicht ook waarom uit zuiver commercieel oogpunt de aankoop van Zuidafrikaanse steenkool in enkele landen, waaronder België, toeneemt. Het illustreert natuurlijk in alle duidelijkheid dat het sanctiedebat een politiek probleem is, dat door de politieke wereld moet worden gevoerd tot en met een concrete besluitvorming ter zake.

2. In de Zuidafrikaanse samenleving stelt men een groeiende vraag vast naar *effectieve* sancties waarbij een steenkoolembargo met name naar voor geschoven wordt. Naast de bekende anti-apartheidsorganisaties (ANC, UDF, PAC, enz.) heeft de overkoepelende vakbond COSATU en de NUM (National Union of Mineworkers) zich voor deze sanctie uitgesproken.

Een delegatie van kerkleiders die in mei 1988 België bezocht, sprak zich uit voor een steenkoolembargo. De delegatie omvatte vertegenwoordigers van SACBC (Southern African Catholic Bishops' Conference), van de South African Council of Churches (SACC) en van de Kagiso Trust.

Namens de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie van Nederland heeft kardinaal Simonis de vragen van deze kerkdelegatie uit Zuid-Afrika tot de zijne gemaakt en aan Minister van den Broek overgemaakt.

3. Het voorbeeld van Frankrijk en Denemarken toont aan dat het ook mogelijk is alleen (niet in EEG-verband) een importverbod uit te vaardigen. De EEG-statistieken tonen aan dat Denemarken in 1985 3,4 miljoen ton steenkool uit Zuid-Afrika importeerde en in 1987 nul ton. In Frankrijk registreert men een daling van 6,2 miljoen ton geïmporteerde steenkool in 1985 naar 770 000 ton in 1987.

Uit recente gegevens van het Ministerie van Economische Zaken blijkt nu evenwel dat de Belgische uitvoer van ingevoerde steenkool naar Frankrijk van 81 000 ton in 1985 spectaculair gestegen is naar 337 000 ton in 1986 en naar 540 000 ton in 1987.

Le Comité supérieur de contrôle examine actuellement si le charbon réexporté vers la France ne proviendrait pas d'Afrique du Sud.

Il est donc plus que souhaitable que le Gouvernement belge intervienne au plus tôt pour mettre les choses en ordre.

Il existe suffisamment d'alternatives au charbon sud-africain sur le marché mondial, qui est d'ailleurs saturé. La Chine, la Colombie, la Pologne et l'Australie sont en mesure de fournir des quantités suffisantes. Sur le plan légal, la Belgique dispose d'un instrument efficace, à savoir l'Office central des contingents et licences (Ministère des Affaires économiques), qui peut accorder ou refuser les licences d'importation.

La réduction draconienne des importations françaises et danoises et leur diminution en Italie et en Allemagne fédérale ont permis de réduire de 17 % l'ensemble des importations de charbon sud-africain dans la CEE, et ce, malgré la progression de ces importations en Belgique, aux Pays-Bas, au Luxembourg, en Espagne et au Portugal.

L'augmentation simultanée des importations dans les trois pays du Benelux justifie également un examen du problème dans le cadre du Benelux.

4. La Charte des Nations unies admet explicitement les sanctions économiques en tant que moyen d'action contre les pays qui violent systématiquement et gravement les droits de l'homme.

« Tous les Etats ont le droit d'exercer des représailles face à une violation aussi grave des droits de l'homme que l'apartheid; cette position est confirmée par la Cour internationale de justice ... »

Il ressort de ce commentaire émanant de dix professeurs néerlandais de droit international qu'aucun argument juridico-économique, par exemple le respect du traité commercial du Benelux ou des dispositions du GATT, ne peut être invoqué pour refuser l'application de sanctions économiques.

PROPOSITION DE RESOLUTION

La Chambre des représentants considérant que,

— les importations de charbon sud-africain en Belgique ont augmenté de 11 % en 1987 par rapport à 1986 et que notre pays se situe ainsi parmi les Etats membres de la CEE important le plus de charbon d'Afrique du Sud;

— la Belgique importe d'ores et déjà un quart de son charbon d'Afrique du Sud;

Momenteel onderzoekt het Hoog Comité van Toezicht of de naar Frankrijk heruitgevoerde steenkool uit Zuid-Afrika afkomstig is.

Het is dus meer dan aangewezen dat de Belgische regering ter zake zo vlug mogelijk orde op zaken stelt.

Er zijn voldoende alternatieven voor Zuidafrikaanse steenkool op de wereldmarkt, die trouwens verzadigd is. China, Colombia, Polen en Australië kunnen voldoende steenkool leveren. Wettelijk gezien, heeft België een efficiënt instrument ter beschikking, vermits de Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen (Ministerie van Economische Zaken), bevoegd is voor de toekenning van de invoervergunningen.

Danzij de radicale afbouw in Frankrijk en Denemarken en de vermindering van de import van Italië en West-Duitsland daalde de totale EEG-invoer van Zuidafrikaanse steenkool met 17 %, ondanks de stijging in België, Nederland, Luxemburg, Spanje en Portugal.

De simultane stijging in de drie Beneluxlanden pleit eveneens voor een aanpak in Benelux-verband.

4. Economische sancties zijn in het VN-Handvest uitdrukkelijk aanvaard als instrument om op te treden tegen landen die de mensenrechten systematisch en verregaand schenden.

« Alle staten hebben het recht om represailles te treffen tegen een zodanig grove schending van de mensenrechten als apartheid is, zulks is bevestigd door het Internationale Gerechtshof (...). »

Volgens dit commentaar van tien Nederlandse hoogleraren in internationaal recht kunnen er ook geen internationaal economisch-rechterlijke aspecten ingeroepen worden, bijvoorbeeld het Benelux-handelsverdrag of de bepalingen van de GATT om economische sancties af te wijzen.

H. VAN DIENDEREN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Kamer van Volksvertegenwoordigers overwegende dat,

— de import van Zuidafrikaanse steenkool in België in 1987 met 11 % gestegen is ten opzichte van 1986 en dat ons land hiermee tot de koplopers behoort onder de EEG-lidstaten die steenkool uit Zuid-Afrika invoeren;

— België nu al een vierde van zijn steenkool uit Zuid-Afrika betreft;

— le prix relativement bas du charbon sud-africain s'explique par l'exploitation des mineurs noirs dans le cadre du système de l'apartheid;

— la Belgique favorise le maintien de ce système de l'apartheid en important du charbon d'Afrique du Sud;

— l'économie sud-africaine a un intérêt stratégique à rendre l'Occident dépendant de ses ressources énergétiques;

— la fédération syndicale sud-africaine COSATU préconise ouvertement des mesures de boycott et donc aussi une interdiction des importations de charbon de son pays;

— le syndicat des mineurs sud-africains réclame l'arrêt des importations de charbon d'Afrique du Sud;

— le boycott du charbon d'Afrique du Sud est la première d'une série de revendications qui ont été formulées en mai 1988 dans une prise de position commune de la Conférence des évêques catholiques sud-africains, du Conseil sud-africain des Eglises et du Kagiso Trust;

— dans un commentaire de dix professeurs néerlandais, l'attention est attirée sur le droit que l'Assemblée générale des Nations unies confère aux Etats membres de prendre des sanctions individuelles contre l'apartheid, parce que ce système est une atteinte manifeste aux objectifs et aux principes de la charte des Nations unies;

— la Belgique ne peut se satisfaire du boycott symbolique de la CEE ni se permettre d'attendre que des mesures radicales soient prises au niveau européen;

— la suppression des importations de charbon d'Afrique du Sud est réalisable (comme le montre l'évolution récente au Danemark et en France);

— l'offre nécessaire de charbon peut être trouvée dans le tiers monde et en Belgique, ce qui renforcera l'indépendance de notre approvisionnement en énergie. Ces deux éléments montrent que l'arrêt des importations de charbon d'Afrique du Sud ne peut par conséquent servir d'argument en faveur d'une nouvelle centrale nucléaire en Belgique;

— un embargo sur le charbon sud-africain constitue une dénonciation symbolique de l'apartheid et peut ainsi contribuer à accélérer l'abolition de ce système inhumain;

exige que le gouvernement belge prenne des mesures en vue de mettre fin aux importations de charbon d'Afrique du Sud dans un délai de deux ans (en 1990).

23 septembre 1988.

— de la relativement lage prijs van de Zuidafrikaanse steenkool zijn oorzaak vindt in de uitbuiting van de zwarte mijnwerkers in het apartheidssysteem;

— België het in stand houden van dit apartheidssysteem bevordert door steenkool uit Zuid-Afrika te importeren;

— de Zuidafrikaanse economie er strategisch gezien belang bij heeft het Westen afhankelijk te maken van zijn energiegrondstoffen;

— de overkoepelende Zuidafrikaanse vakbond COSATU openlijk pleit voor boycot-maatregelen en dus ook voor een importverbod op steenkool uit hun land;

— de Zuidafrikaanse mijnwerkersbond aandringt op een invoerstop van steenkool uit Zuid-Afrika;

— de boycot van steenkool uit Zuid-Afrika de eerste van een reeks eisen is die in mei 1988 geformuleerd werden in een gezamenlijk standpunt van de Zuidafrikaanse Katholieke Bisschoppenconferentie, de Zuidafrikaanse Raad van Kerken en de Kagiso Trust;

— in een commentaar van 10 Nederlandse hoogleraren gewezen wordt op het recht dat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aan de lidstaten verleent om individuele sancties te treffen tegen apartheid, omdat dit systeem een manifeste inbreuk op de doelstellingen en de principes van het U.N.-charter betekent;

— België zich niet mag neerleggen bij de « symbolische » boycot van de EEG en het zich niet kan veroorloven te wachten tot op Europees niveau afdoende maatregelen genomen worden;

— de afbouw van steenkoolimport uit Zuid-Afrika te verwezenlijken is (zoals mag blijken uit de recente evolutie in Denemarken en in Frankrijk);

— het noodzakelijke steenkoolaanbod gevonden kan worden in de Derde Wereld en in België, wat onze onafhankelijkheid inzake energievoorziening versterkt. Uit beide gegevens blijkt dat de stopzetting van steenkoolimport uit Zuid-Afrika bijgevolg geen argument kan worden in een pleidooi voor een nieuwe kerncentrale in België;

— een embargo op Zuidafrikaanse steenkool een aanklacht tegen apartheid symboliseert en aldus een bijdrage kan leveren om de afschaffing van dit mensonwaardige systeem te bespoedigen;

verzoekt de Belgische regering maatregelen te nemen om de invoer van steenkool uit Zuid-Afrika in een tijdsspanne van twee jaar (in 1990) volledig af te bouwen.

23 september 1988.

H. VAN DIENDEREN
H. SIMONS
J. CUYVERS
J. DARAS